

” Moni laissa määritelty asia on toteutunut jo ennen sen voimaantuloa.”

ja monissa onkin jo sellainen. Neuvostojen tehtävänä on ottaa ikääntyneet mukaan heitä itseään koskevien päätösten ja palveluiden suunnitteluun, summasi Voutilainen.

Ikälaki ei yksin turvaa ikääntyneiden oikeuksia. Palveluiden laatua varmistamaan on laadittu uudet laatusuositukset ”hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi”. Myös laatusuositukset korostavat ikäihmisten osallisuutta ja toimijuutta.

MITÄ UUTTA LAKI TUO?

Mitä uutta laki tuo käytännössä kuntien arkeen? Kuntien vanhuspalvelujen suunnittelijat Gerontologiapäivillä totesivat monen laissa määritellyn asian toteutuvan jo ennen sen voimaantuloa. Kaksi vuotta sitten voimaan tullut terveydenhuoltolaki edellyttää ennalta ehkäiseviä palveluita, joiden suunnittelussa tulee kuulla ja ottaa huomioon asiakkaan yksilölliset näkemykset.

Myös Kelan toukokuuisessa seminaarissa nousi esiin usean oikeusoppineen kritiikki siitä, että ikälain keskeisin sisältö löytyy jo muun muassa terveydenhuolto-, ja sosiaalihuolto-, kansanterveys-, sekä asiakas-, ja potilaslaeista. Pykälät vastuuhenkilöistä sekä vanhusneuvostoista ovat sen sijaan uusia.

Seminaarissa **Toomas Kotkas**, Itä-Suomen yliopiston sosiaali-oikeuden professori, piti Ikälakia oikeusjärjestyksen kannalta kyseenalaisena, enemmänkin poliittisena hankkeena, kuin lainsäädäntöä selventävänä ratkaisuna.

Yksi iso huolen aihe oli lain toteutumisen valvonta, joka on Valviran tehtävä.

Vanhus- ja eläkeläisjärjestöt sekä ikäihmisten kanssa työskentelevät ammattilaiset ja vapaaehtoiset ovat kokeneet lain merkittäväksi uudistukseksi. Sen katsotaan vahvistavan eläkeikäisten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Hyvää on myös, että laki ohjaa tekemään palvelutarpeen arvioinnin yksilön toimintakyvyn eikä ikäluvun mukaan. Lisäksi se, että laki edellyttää vanhustyön erityisosaamisen määrittelyä kunnissa, tuo uutta gerontologista osaamista lähelle ihmisiä.

Mielenterveyden edistämisen näkökulmasta on erityisen ilahduttavaa, että sekä laissa että laatusuosituksissa korostetaan ikäihmisten osallisuutta. ■

KIRJOITTAJA MARIA VILJANEN ON MIELENTERVEYSSEURAN MIRAKLE – MIELEN HYVINVOINNIN RAKENNUKSET IKÄÄNTYNEILLE -HANKKEEN PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ

”IKÄÄNTYMISEN POLITIIKAT” -SESSIO GERONTOLOGIAPÄIVILLÄ 5.–7.6.

SEMINAARI VANHUSPALVELULAKI TULEE – MIKÄ MUUTTUU? 16.5.

LAKI IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN TOIMINTAKYVYN TUKEKEMISESTA SEKÄ IÄKKÄIDEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUISTA FINLEX.FI

LAATUSUOSITUS HYVÄN IKÄÄNTYMISEN TURVAAMISEKSI JA PALVELUIDEN PARANTAMISEKSI STM.FI

Lähes jokaiselle mieleisiä kappaleita ovat Kesäpäivä Kangasalla ja Muurari, Timo Rosengren laulaa Piritta Ruutikaisen kanssa.

Laulut nostavat muistot pintaan

TEKSTI JA KUVAT ANU KYLVÉN

Laitoslaulajat kohtaavat vanhuksia sävelten siivittämänä. Tutut laulut herättelevät tunteita ja palauttavat tärkeitä muistoja mieleen. >

Timo Rosengrenille tärkeä musiikki on mukana vanhainkodin arjessa.

Hopun vanhainkodin Taimintuvalla on iltapäiväkahvin aika. Osastonhoitaja **Terttu Sulanne** työntää tyhjentyneitä kahvimuokkeja kärryissä ja puhkeaa hymyyn nähdessään **Piritta Ruutikaisen** astelevan käytävällä. Tamperelaisen Ruutikaisen vierailut Taimintuvan muistisairaiden asukkaiden luona Sastamalassa ovat odotettuja.

– Ihmeitä on saatu aikaiseksi! osastonhoitaja myhäilee.

Murheen murtama ja syvästi masentunut nainen, joka ei halunnut nousta sängystä lainkaan, löysi elämänilon uudestaan, kun Ruutikainen kävi muutaman kerran laulamassa naisen kanssa.

– Ensimmäinen käynti oli lyhyt, lauloin vain pari laulua. Toisella käynnillä hän nousi istumaan. Kun menin kolmannen kerran, nainen odotti jo valmiina istumassa. Neljännellä kerralla hän tuli minua päiväsaliin vastaan, Ruutikainen kertoo.

TUTTUJA LAULUJA

Ruutikainen on Laitoslaulajat-yhdistyksen perustajajäsen. Laitoslaulajat kohtavat vanhuksia palvelutaloissa ja laitoksissa, joskus kotonakin.

Tänään Ruutikainen on istahtanut **Timo Rosengrenin** huoneeseen. Ovi on auki, joten kahvihuoneessa istuvatkin kuulevat, kun naisen syvä ääni alkaa laulaa:

– Niin paljon kuuluu rakkauteen...

Kun toinen säkeistö alkaa, Timo Rosengren yhtyy lempilauluunsa. Kaikki sanat eivät suostu taipumaan suussa, mutta kyllä hän tämän kappaleen tuntee. Huomaa, että musiikki on Rosengrenille tärkeää. Timon veli on viulisti, sisko mezzosopraano. Isäkin soitti viulua.

– Elämä on pyörinyt paljon musiikin ympärillä, Rosengren sanoo verkkaan.

Vaimo **Aino Rosengren** on paikalla ja ojentaa Ruutikaiselle nuotit. Tämä tuntee kappaleen. Kohta ollaan nuotiolaulun tunnelmissa. Timo yhtyy taas kertosaakseen. Piritta hymyilee ja katsoo laulaessaan Timoa silmiin.

HUOMION KAIPUU

Aino Rosengren on käynyt miehensä luona Hopun vanhainkodissa kolmisen vuotta.

– Kaikissa vanhainkodeissa kaivataan varmasti virikkeitä. Mutta henkilökunnan aika menee hoitotyöhön, hän sanoo.

Ruutikainen nyökyttelee. Hoitajan päätyö on tietysti hoitaa.

Onneksi on Laitoslaulajat. Laitoslaulajan vierailussa tapahtuu kahden ihmisen kohtaaminen, jotakin aivan muuta kuin konsertti, jota varten kaikki vanhainkodin asukkaat karrätään juhlasaliin.

– Ihminen saa aikani ja jakamattoman huomioni. Moni vanhus kaipaa henkilökohtaista huomiota, Ruutikainen on huomannut.

”

Musiikilla on ihmeellinen voima. Se herättää jotakin ihmisen sisällä. Dementikkokin muistaa nuoruuden lempilaulunsa sanat, vaikka puhekyky olisi muuten kadoksissa.”

Välillä lauletaan, välillä kuunnellaan musiikkia. Yhdessä laulamista toivotaan eniten.

Yleensä laitoslaulajan vierailun tilaavat laitoksessa asuvan läheiset. Pakettiin kuuluu aina viisi musiikillista tapaamista. Hyvä niin, sillä jokaisen kanssa yhteinen sävel ei löydy heti ensimmäisellä kerralla yhtä luontevasti kuin nyt Timon luona. Yksi tapaaminen kestää noin kolme varttia.

– Viisi kertaa on juuri sopivasti. Ihminen ehtii saada virtaa, mutta juttu ei kuitenkaan jatku loputtomiin, Ruutikainen sanoo.

MUSIIKIN VOIMA

Piritta Ruutikainen on opiskellut klassista laulua kymmenisen vuotta. Hän vie nyt musiikin ilosanomaa eteenpäin Laitoslaulajien välityksellä.

– Tuntui mahtavalta päästä kehittämään jotakin uutta. Päätin heti, että kohderyhmä ovat vanhukset. Kelasan ja kelasin tarkempaa muotoa, Ruutikainen kertoo.

Ensimmäisillä kerroilla laulajaa jännitti, vaikka kuulijoita oli vain yksi. Kohtaaminen tuntui erityiseltä.

Musiikilla on ihmeellinen voima. Se herättää jotakin ihmisen sisällä. Dementikkokin muistaa nuoruuden lempilaulunsa sanat, vaikka puhekyky olisi muuten kadoksissa.

– Kaikki eivät ole siinä kunnossa, että pystyisivät puhumaan. Osa taas virkistyy kertomaan elämästään ja kokemuksistaan. Olen kuullut sotajuttuja ja asioita, joista ei ole puhuttu edes perheenjäsenille, Ruutikainen sanoo.

– Tämä on merkinnyt paljon enemmän kuin ikinä luulin.

Pari vanhusta, joiden luona Ruutikainen on vierailut, ovat jo kuolleet.

– Tulee murheellinen olo, kun kuulen kuolemista. Toisaalta olen iloinen, että olen saanut käydä heidän luonaan ja piristää heidän viimeisiä viikkojaan. ■

- Laitoslaulajiin kuuluu noin kymmenen laulajaa, jotka kiertävät laulamassa vanhusten kanssa pääkaupunkiseudulla ja Pirkanmaalla.
- Laitoslaulajat ry perustettiin vuonna 2012 sastamalaisen teatteriporukan, Romulan Taiteellisen Teatterin idean pohjalta. Pirkanmaan taidetoimikunta myönsi laulajille kolmen kuukauden apurahan kulttuurisen hyvinvoinnin tukemiseen.
- Jotta laatu voidaan taata, laulajilta edellytetään vankkaa musiikkitaustaa, mutta myös empatiakyky on tärkeä. Laulaja toimii aina kohdattavan henkilön ehdoilla, huomioiden vanhuksen vaihteleva vointi.
- Jokainen laulaja käy läpi pienen koulutuksen, jossa käydään läpi vaihtoehtoisuuteen ja hygieniaan liittyviä asioita.
- Laitoslaulajan viiden kerran vierailupaketti maksaa 250 euroa. Koska kaikilla ei ole siihen varaa, yhdistys toivoo yrityksiä sponsoreiksi. Yritys voi suunnata rahoituksen haluamalleen laitokselle, mutta myös Laitoslaulajat voivat valita sopivan kohteen vierailukäynneille.
- Yhdistys ei tavoittele taloudellista voittoa. Rahaa menee laulajien palkkioihin ja toiminnan pyörittämiseen.
- Tavoitteena on laajentaa Laitoslaulajien toimintaa koko Suomeen.

laitoslaulajat.fi